

Grishøjgårds Krat (skov nr. 79)

Beskrivelse

Generelt

Grishøjgård Krat er en del af det nordlige udkantsområde af Store Vildmose. Det meste af arealet er afgravet, men ca. 50 ha er stadig nogenlunde intakt højmosse. Der findes flere steder birkebevoksning, og hvis denne ikke holdes i ave, vokser alt til i birk. Arealet er fredet og desuden Natura 2000 område, hvilket er i delvis modstrid med hinanden. Der er et par større søer fra tørvegravning, og disse huser til tider et rigt fugleliv.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Andet løvtræ	4,0	Søer m.v.	4,2	Vej	0,2
		Eng	85,2	Andet	0,2
		Mose	72,5		
		Strandeng m.v.			
I alt	4,0		161,9		0,3
					166,3

© Kort & Matrikelstyrelsen

Arealet er overført fra Fredningsstyrelsen i 1978 i forbindelse med nedlægningen af fredningsplanudvalgene.

Geologi og jordbund

Arealet ligger på den næsten helt flade slette, der under istiden og efter istiden i Stenalderen var havdækket. Grishøjgårds Krat ligger i det, der har været den meget våde nordkant af Store Vildmose.

Hele arealet har været tørvedækket, men store dele er afgravede, så den underliggende sandbund er afdækket. Der er dog en del uafgravede arealer på midten og sydsiden. Her er tørvelaget omkring to meter tykke. Grishøjgård Krat er sammen med to andre dele af Store Vildmose udpeget som nationale geologiske interesseområder.

Landskab

Alt er fladt. De højeste punkter er gravhøjene. Den store landbrugsflade, der omfatter naboarealer mod nord, øst og syd, er usædvanlig stor. Fladen brydes af Grishøjgårds Krat, sammen med det krat, der ligger vest for. Der er meget stille – ingen større veje eller andet. Det bidrager til en lidt speciel landskabsoplevelse; en lille plet af højmosen som stadig er tilbage, gravhøjene og sporene fra tørvegravningen, hvis man vover sig ind på arealet.

Skoven

Der findes birkekrat omkring P-pladsen på vestsiden af arealet. Tillige i sydkanten og på et felt i den nordlige del. Alt er selvsået. Der vokser muldebær på arealet.

Friluftsliv

Der er få dårligt markerede stier på arealet, to rastepladser og et antal piktogrampæle. Der er støbt fundament til et fugletårn i forbindelse med den vestlige rastplads. Området ligger ikke umiddelbart på nogle af de normale ”turist ruter” og der er ca. 5 km til den nærmeste større cykelrute.

Faciliteter i grishøjgård Krat

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Ardsporkasse	1		
Bord / bænkesæt		5	
Bro			3
Rasteplads		2	
Infostander	3		
Kædebom			3
Piktogramstander	1		
Tårn		1	
Vandresti			2
Vandresti-pæl			21

Natur

Grishøjgårds Krat er en rest af Store Vildmoses nordlige rand, der har undgået egentlig opdyrkning, men som er stærkt påvirket af tørvegravning, afvanding og tilførsel af næringsstoffer via atmosfæren. Området har inden opdyrkingen af vildmosen i begyndelsen af 1900-tallet bestået af åben, træfri højmose og naturlig kantskov domineret af birk. Inden højmosen bredte sig over området omkring 600-900 år e. Kr. har der i jernalderen været opdyrket agre og anlagt gravhøje. Området består i dag af åbne, kreaturgræssede tørveenge, ugræsset mose i forskellige stadier af tilgroning med især birk og brunvandede tørvegravssøer. Ingen af birkebevoksningerne repræsenterer mosens oprindelige kantskov, men er alle selvsået på tidligere tørvegravede arealer. Endelig findes (i den nordlige del af afd. 1065b) en 21 hektar stor flade, hvor tørvegravning ikke har fundet sted, og som derfor repræsenterer en lille del af den oprindelige vildmose. Denne flade indgår i et nationalt overvågningsprogram for højmoser og er blevet undersøgt i hhv. 1988 og 1996 af Danmarks Miljøundersøgelser. Fladen er ret tør som følge af drænvirkning fra de afgravede randområder, og de forintakte højmoser karakteristiske våde lavninger (høljer) er ikke til stede. Hedelyng, tue-kæruld og revling er dominerende og smalbladet mangeløv, tranebær, rosmarinlyng, muldebær (helt overvejende

hanplanter), mosebølle og klokkelyng er ret almindelige. En række højmosefremmede arter forekommer, især bølget bunke, eng-rørhvene, gederams og dun-birk. I 1988 var fladen kreaturgræsset og under kraftig tilgroning med dun-birk. På DMU's anbefaling ophørte græsningen og birkene blev ryddet i 1991-92 og efterbehandlet med round-up i 1996. Senere pleje er udelukkende foretaget mekanisk. I øvrigt er interne grøfter i området i de seneste år blevet lukket i størst muligt omfang. Grishøjgårds Krat indgår i sin helhed som en del af Habitatområde nr. 12 – Store Vildmose.

Der er en stor vildtbestand. Der er ikke så mange ræve, idet det er svært at etablere rævegrave på grund af grundvandstanden. Ofte vælges gravhøjene som gravkompleks, hvilket er uheldigt set fra et fortidsmindesynspunkt. Der er rugende traner hvert år, om end ynglesuccesen er svingende. I øvrigt mange vadefugle og ænder i søerne.

Kulturmiljø

I området findes der 11 gravhøje, 2 stenkredse og en trædestensrække. Et areal, hvor der tidligere er blevet lavet undersøgelser af ards spor, står stadig delvist åbent. Her ud over findes 5 lokaliteter optegnet hos Det Kulturhistoriske Centralregister.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):

Udpeget som regionalt naturområde. Værdifulde kulturmiljøer. Større uforstyrret landskab og særligt værdifuldt landskab. Geologisk beskyttelses- og interesseområde. Vandløb i skoven er målsat til forureningsgrad II-III. Økologiske forbindelser. Beskyttet natur.

Internationale beskyttelsesområder

163,7 ha ligger i natura2000 område nr. 12 (Store Vildmose), der består af habitatområde nr. 12.

Habitatområder er udpeget for at beskytte en række neg og mosenaturtyper, hvor af i hvert fald følgende findes i Grishøjgårds Krat: 4030 tør hede, 6230 artsrigt surt overdrev, 7110 aktiv højmose, 7120 nedbrudt højmose og 91D0 sumpskov på tørvebund.

Bilag II arter: Forekomst af odder. Potentielt levested for hedepletvinge.

Fredninger og vildtreservater

Arealet er i sin helhed fredet ved Fredningsnævnets kendelse af 20. marts 1973, reg. nr. 05627.000. Arealet er 166 ha. Fredningens formål er dels at beskytte de historiske/arkæologiske interesser, sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel og at sikre det landskabelige helhedsindtryk. Arealet skal henligge som moseareal. Der må ikke foretages afvandende foranstaltninger, dog er oprensning af de tilgrænsende kanaler tilladt. Bestemmelser om landskabspleje.

Naturskov

Der er ikke udpeget naturskov.

Jagt

Jagten administreres af SNS Vendsyssel og udøves meget moderat. Der er et ret stort jagttryk på naboarealerne.

Fiskeri

Der er intet fiskeri.

Målsætninger

Friluftsliv

Områdets tilgængelighed med to rasteplasser skønnes passende. Der opsættes et fugletårn i den vestlige kant. Herfra kan man se ud over arealet. Det bør tilstræbes at holde publikum fra de centrale dele af højmosen på grund af slid på vegetationen. En P-plads ved Sneppevej bør opgraderes. Adgangen til højmosen skal forbedres. Formidlingen af højmosen kan evt. foregå i samarbejde med projekt Vildmoseporten og Vildmosens naturskole.

Natur

Den nuværende afgræsning af engene (afd. 1065a, 1066a), som omtrent dækker områdets nordlige halvdel, bibeholdes. I den sydlige halvdel (afd. 1065b, 1066b), herunder området omkring søerne, lades udviklingen mod birkeskov foreløbig uforstyrret. Den uforstyrrede højmoseflade nord for søerne i 1065b holdes dog fortsat ryddet for birk. Denne pleje har absolut højeste prioritet og bør foretages hyppigt og omhyggeligt.

Der er i princippet potentiale for genopretning af højmose i størstedelen af området. En eventuel beslutning herom afventer den samlede forvaltningsplan for hele habitatområdet, som skal være udarbejdet i 2009, og vil kræve inddragelse af betydelige landbrugsarealer omkring Grishøjgårds Krat.

Kulturmiljø

Fortidsminderne i Grishøjgårds Krat ser godt ud. Fortidsminderne skal sikres mod skader fra kreaturer. Det gøres ved – og sådan er det da også blevet gjort – at hegne fortidsminderne fra. De hegn der findes nu er ikke noget kønt syn. Så hvis der kunne laves nye, lidt ”lettere” og pænere hegn, hegn som også let kan tages ned, når ikke der er kreaturer på marken, så ville det være godt. Vær opmærksom på, at hegnet skal være mindst 2 m fra højenes fod, men meget gerne lidt mere. Og vær så også opmærksom på, at der er registreret en ny fredet høj i området, 812:56, som ikke er heget. Om den gravhøj er i øvrigt at sige, at den har et hul i S-foden, som bør fyldes med jord. Trædestensrækken ses kun ved ekstremt lavvande, og det skal der ikke ændres på. De 2 stenkredse bør med mellemrum aftørves, for ikke helt at forsvinde. Det åbne felt med ardspor forbliver åbent.

Landskabsplan

Målet er, at bevare højmosen så naturlig som mulig, med den naturlige kratvegetation.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

De eksisterende bevoksninger bibeholdes- også i forfald. Et areal med birk samt eng og mose overgår til græsningsskov.

Køb og salg

Evt. supplerende opkøb i forbindelse med et større naturgenopretningsprojekt i Store Vildmose.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for bl.a. at gennemføre følgende i planperioden:

- Vestlige P-plads renoveres og opgraderes til besøgscenter.
- Opsætning af udkigstårn.
- Udvidelse af p-plads.
- Der anlægges en ny vandresti i det vestlige område.

- Der laves en folder med kort over området. Evt. i samarbejde med projekt ”Vildmoseporten”.

Natur

Den nordlige del fremstår åben med græsning. Den sydlige ende omkring søerne konverteret til åben birkeskov. Højmossearealerne ryddet og underlagt detaljeret plejeplan. Evt. genetablering af tidligere højmosseflade foretaget.

Kulturmiljø

SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- Et felt med ardspar er friholdt og overdækket, som en del af områdets information. Dette felt holdes opdateret.
- Hegnene omkring gravhøje reetableres.
- Trædesten friholdes for overgroning.

Landskab

Rydning af uønsket træopvækst.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper på arealet.

	SUT kode
	92
Driftsklasse	Græsningsskov
Andet løvtræ	4,0
Ubevokset	33,0
I alt	37,0